



تەکنیکین دووبارە کرنی د حەیرانوکیڤ کوردی دا

میعاد شاکر بکر

شرین زیدان شکر

ریتم ب شیوە بە کۆ گشتی بنەمایێ سەرەکیی هەمی دەقە کۆ هەلبەستێ یە، مەبەستا مە ریتما نافخۆیی یا هەلبەستێ یە. ریتما نافخۆیی ئەو جۆرە ریتمە یا پە یوهندی ب بارێ دەروونی هەلبەستقانی قە هە یە. ئیک ژ دیاردین گرنگین ریتمی دووبارە کرنە.

دووبارە کرن د پتیا بوارین ژیانێ بکار دەیت، چونکی دووبارە کرن بنەمایێ سەرەکیی دروستبوونا ریتمی یە. تەکنیکین دووبارە کرنی ئیکە ژ هونەرین هەرە جوان و ب بەرفرەهی د هەلبەستێ دا بکار دەیت. ل دویف ئەوی قە کۆلینا مە ئەنجام دا چەندین تەکنیکین جۆراوجۆر د حەیرانوکی دا بکارهاتینە، وەکی دووبارە کرنا دەنگی و پەیف و دەستەواژە و رستە... ب تەکنیکین جودا و بەهرا پتیا حەیرانوکان دووبارە کرن یا تیدا هە ی. پەیفین سەرەکی: ریتم، دووبارە کرن، جۆرین دووبارە کرن، حەیرانوکی.

۱- رېتم و دووباره کړن:

رېتم و دووباره کړن دوو ټيگه هين پيکفه گريداينه و ټيک ناهينه جودا کړن، چونکي ټيک ژ خالين سهره کيښ رېتمدار کړن (دووباره کړنه)، نانکو دهم تشتهک دووباره دبیت هنگي لايه کي رېتمدار کړن ب خوځه دگريت کو لايي دي (رېکخستننه)، ب پامانه کا دي رېتم: ((دووباره کړنا ههر تشتهکييه ب شيوه يه کي رېکخستي)) (ره شيد: ۲۰۱۷: ۲۳).

۱-۱- رېتم:

رېتم ټيکه ژ بنه ما و پيکها ته پين سهره کي د پتريا زانست و هونه ران دا، چونکي د ههر زانسته کي يان هونه ره کي دا جوړه سيسته ماتيکييه ته که هيه ب ټرکي رېکخستن پيکها ته پين ټه وي زانستي يان هونه ري رادبیت و پتريا جار ان ټه و يه که يا ب ټرکي ټه وي سيسته ماتيکيي رادبیت رېتمه، له ورا د که فن دا هاتيه گوتن کو رېتم ((نه پيني که ژ نه پيني گه ردووني)) (الهاشمي: ۲۰۰۶: ۶). ب پامانه کا دي؛ ټه م دشين بيژين کو رېتم يه که يا سهره کي يا بريځه برنا هه رتشته کي يه د گه ردووني دا، ټه و تشته چهندي بچويک بيت وه کي زه ري يان چهندي مه زن بيت وه کي ستير و مجه راتان، يان چهندي خوځ و سهرنچراکيش بيت وه کي هونه ران.

۱-۱-۱- زاراف و پيناسه پين رېتم:

په يقا رېتم د بنيات دا ژ په يقا (Rhythm) ټينگليزي هاتيه وه رگرتن، ژ لايي خوځه په يقا (Rhythm) ژي ژ (په يقا رېتموس / Rhythmos) گريکي هاتيه، ټه و پامانه (بلقدان و رابوونا ټاقي ددهت) (حه سه ني: ۲۰۰۷: ۱۷). نانکو د بنيات دا په يقا رېتم ب ټه وي رهنگي ده پته خواندن (رېتم) به لي ژبو ب سانا هېکړنا وي و نه بوونا (ث) د زمانې کوردي دا (ث) بوويه (ت).

د زمانې عه ره بي دا زارافي (الايقاع). (العلبكي: ۲۰۰۵: ۲۱۴). بو رېتم بکار ده پت، د زمانې کوردي ژي دا زارافي (رېتم) بکاره ات يه و د گه ل ټه وي زارافي؛ زارافي تر په. ژي جار جار ده پته ديتن؛ به لي ب شيوه يه کي کيم و

نه به لاف (بیمار: ۱۹۹۲: ۹).

مه به حسکر کو رېتم د پتريا بواران دا هيه، نانکو ژيان و گه ردوون بي رېتم ب ريځه ناچن و رېتم ب ټرکي رېکخستن ههر تشته کي رادبیت، دهم رېتم ده پته ټيکدان تشته هه فسهنگي يا خو ژ ده ست ددهن. (ټه فلانون) رېتم ب سرو شتيځه گريدهت و ب ټه وي رهنگي پيناسه دکهت و دبېژيت: ((تو دشين ژ فرينا چوچکان رېتم بزانې، دلينا ده ماراندا، د پينگافين سه مايدا، د برگه پين ناخفتني دا)) (غازي: ۲۰۰۸: ۱۲۵). د بوارې هونه ري دا ب چهند رهنگان رېتم هاتيه پيناسه کړن، بو نمونه د پيناسه يه کي دا هاتيه ((رېتم سيمايه کي هه قشکه د نافه را گشت هونه را دا و پتر دموزيک و هه لبه ست و سه ماين دا ده پته به رچا کړن)) (غازي: ۲۰۰۸: ۱۲۱). له ورا ب شيوه يه کي گشتي دي شين بيژين: رېتم ټه و بنياته، بي ههر کاره ک ژ کارين هونه ري ل سهر ده پته ټا فاکړن. د بوارې هه لبه ست دا گه له ک پيناسين جودا بو رېتم هه نه، گه له ک په خنه گر رېتم ب دريژي و کورتي يا برگان ددهنه نياسين، دهم دبېژن رېتم ((بريتيه له و جولانه ووه، يان هه ستی جولانه ووه يه که له رېکخستن برگه ي هيزدار و بي هيز و دريژي برگه کانه وه په ي دا ده بي)) (گه ردي: ۱۹۹۹: ۷۱). د پيناسه يه کا دي دا ب رهنگه کي جودا رېتم هاتيه پيناسه کړن، بو نمونه نفيسه ره کي عه ره ب دبېژيت: ((رېتم کومه کا دهنگين وه کي ټيکن يان ټيزيکي ټيکن)) (مصطفي: ۱۹۷۰: ۳). ب ديتنا مه ټه ف پيناسه زيده تر رېتم نافخويا هه لبه ست ب خوځه دگريت.

ل دوماهي يا ټه وي برگي د شيان دا به بيژين کو رېتم ټيگه هه کي گه له کي به رفره و چه قداره، گه له ک بوارين ژيان ب خوځه دگريت، ههر ژ زانست و هونه ران، ژ تشتين مه زن و بچويک، ژ ده رفه وي نافخويا هه لبه ست، نانکو پتريا بوارين ژيان رېتم ب خوځه دگرن و د رېتمدارن.

۱-۱-۲- ټيگه هين رېتم:

د ټه وي بواي دا ټه م دشين ټيگه هين رېتم ژ دوو

سەر باری مه یی دەرروونی نینه.

ج- تیگه‌ها ریتما جهی / دیتنی:

گه‌لهك جاران تیگه‌هه‌كی ریتمی د هونه‌رین نیگارکیشی، په‌یکه‌رتاشی، ته‌لارسازی و زمانئ هونه‌رمه‌ندان ژی دا دهیته‌ بکارهینان. ل فیرئ باسکرن ل ریتمی به‌رؤفاژی بکارهینانا وی یا ناسایی و تایبه‌ته، ئانکو نه ب تنئ ل دؤر پیکه‌ستنا ده‌می یه، د گه‌ل دا باس ل یاسا و دیاردین جهی و دیتنی و دابه‌شکرنا پیکه‌ستیا ره‌گه‌زین جهی یه.

د- تیگه‌هی ریتما زمانی:

ریتمی تیگه‌هه‌كی دی ژی هه‌یه، ئه‌و تیگه‌هی پراپیا جاران د ناف کارین زمانی دا دهیته‌ بکارهینان، مه‌ره‌ما زمانزانان ژ ریتمی، پیکوپیک و پیکه‌ستنا ره‌گه‌زان نینه، دیسان هه‌سته‌کرنا ئیکسه‌را ب ئه‌فئ پیکه‌ستنی ژی نینه، به‌لکو دابه‌شکرنا ده‌می یا ره‌گه‌زین ژیکجودایه (ژ لایئ جوراتیئ قه). له‌ورا مه‌رج نینه ئه‌ف دابه‌شبوون و ژیکجودابوونه دریکه‌ستی بن، هه‌می دابه‌شکرین ره‌گه‌زان د ده‌می دا و هه‌می دابه‌شکرین ئاخفتنی و کریارا ئاخفتنی ب ریتم دهینه هژمارتن.

۱-۲-۲- تیگه‌هی ریتما هه‌له‌به‌ستی:

ل سهر ده‌می كه‌فن؛ ریتم پتر د موزیکئ دا دهاته به‌حسکرن و په‌یقا (کیش) زیده‌تر د هه‌له‌به‌ستی دا دهاته بکارهینان، ئانکو تیگه‌هی کیش هه‌ردوو کیش و ریتم ب خؤفه‌دگرتن بؤ نمونه ل لایئ ئه‌رستوی (کیش، بیژه و ئاوازه، هه‌می د ئه‌وی چهندي دا دپشکدارن کو د هه‌میان دا ده‌م دویقتیک دا دهیت، له‌ورا ده‌م ل لایئ ئه‌رستوی گرنه‌ترین ره‌گه‌زی کاکلا هونه‌رانه) (حماده: ۱۹۸۲: ۵۶). ئانکو ئه‌رستوی ب هه‌چ ره‌نگه‌کی نافئ ریتمی نه‌ئینایه، نه بؤ هه‌له‌به‌ستی و نه ژی بؤ هونه‌رین دی یین وه‌کی زمان و موزیکئ، له‌ورا مه‌به‌ستا وی ژ کیشی ریتم و کیشن پیکه‌فه. دیسان (ئین سینا) ل دؤر ریتما ئاخفتنی دبیژیت: ((ئه‌گه‌ر ئاخفتن یا پارچه‌کری

لایانقه دیاربه‌کین، یی ئیکئ تیگه‌هین گشتی یین ریتمی یه، ئانکو ئه‌و تیگه‌هین د چینه د پتریا بوارین ژیانئ دا، کو چار تیگه‌هین سهره‌کی ب خؤفه‌ دگرن و ئیک ژ وان تیگه‌هان ژی هه‌له‌به‌ستی ب خؤفه‌ دگرت، یی دوویئ ژی تیگه‌هی ریتمی یه یی تایبه‌ت ب هه‌له‌به‌ستی قه:

۱-۲-۱- تیگه‌هین گشتی یین ریتمی:

هه‌ر د كه‌فن دا تیگه‌هی ریتمی د گه‌لهك بواران دا هاتیه به‌حسکرن بؤ نمونه د بواریئ فه‌لسه‌فه و په‌خنه‌یا ئه‌ده‌بی دا هاتی یه باسکرن و فه‌یله‌سؤف و په‌خنه‌گران بؤچوونین خؤ ل دؤر دیارکرینه، به‌لئ ب شیوه‌یه‌کئ گشتی د شیاندایه ئه‌و فافارتن و ژیکجودا کرنا نفیسه‌ری رووسی (بوندی) بؤ تیگه‌هین ریتمی دروستکری ب ئه‌فی ره‌نگئ ل خواری دیار به‌کین (ره‌شید: ۲۰۲۱: ۱۶-۱۸):

أ- تیگه‌هی ریتما قه‌گه‌را هونه‌ری:

ل دویف ئه‌فی تیگه‌هی ب تنئ ئه‌و کریار د ریتمدارن ئه‌وین ب شیوه‌کئ پیکه‌ستی و پیکوپیک دروست دبن. کریارین ب ئه‌فی ره‌نگی قه‌گه‌ر و پیکه‌ستی د هه‌می هونه‌ران دا هه‌نه، بؤ نمونه گه‌لهك هه‌له‌به‌ست ل سهر بنه‌مایئ دووباربوون و قه‌گه‌را بره‌گیان هاتینه دانان، دیسان هژماره‌کا مه‌زنا کارین موزیکی (ب تایبه‌تی سه‌ما) ب ره‌نگه‌کئ دویقتیکی و قه‌گه‌ر هاتینه دانان. ئه‌ف تیگه‌هه یی گریدای هه‌ستکرنا مروّفانه ب کریار و پیکه‌ستنا دیارده‌یان، ئه‌و هه‌ستکرنا ب ره‌نگه‌کئ ئیکسه‌ر په‌یدا دبیت.

ب- تیگه‌هی ریتما قه‌گه‌را زانستی:

ژبلی هونه‌ران؛ کریارا دووباره‌کرن و قه‌گه‌ریئ د هنده‌ک زانستان ژی دا هه‌یه، به‌لئ ئه‌ف تیگه‌هه ژ هه‌ستا ئیکسه‌را مروّفی دهیته جودا کرن، بؤ نمونه لیدانین دلی، دروستبوون و مرنا ته‌پکین خوینی و ده‌مژمیرا بایلوّجی دریتمدارن. هه‌رچه‌نده ئه‌م هه‌ست ب ریتما وان ناکه‌ین، ب تنئ ب ریکا فیزیۆلۆژیایی ئه‌م ب هه‌بوونا وان دحه‌سین و ئه‌فان دیارده‌یان کارتیکرن ل

دی، فۆرمالیست د ئه‌وئ باوهرئ دا بوون کو (کیش وه‌کو تاییه‌تمه‌ندییه‌کا سهره‌کی د هه‌لبه‌ستا هه‌می ملله‌تان دا نینه، لئ ریتیم ب شیوه‌کی ژ شیوه‌یان تی دا دیاردبیت) (محمه‌د: ۲۰۰۴ : ۵۶). (الیزابیت درو) ژی دبیژیت: ((کیش ب تنئ په‌گه‌زه‌که ژ په‌گه‌زین ریتیم)) (فضل: ۱۹۸۷ : ۲۱). وه‌کو دیار فۆرمالیستان کیش ب ئیک جاری نه‌ددا په‌خه‌کی و باس ل کیشئ ژی دکر، به‌لئ کیش پشتی ریتیم دهیت و پۆلئ سهره‌کی دایه ریتیم، ئانکو (فورمالستان باس ل کیشئ دکر و پاشی ژ بو دانانا بنیاتی سهره‌کیئ تیوریا هه‌لبه‌ستییه‌تی پۆلئ سهره‌کی ددا ریتیم و پۆلئ لاهه‌کی بو کیشئ دهیلا) (ناظم: ۱۹۹۴ : ۸۰).

ب شیوه‌یه‌کی گشتی د شیاندایه بیژین کو ل ده‌ف هنده‌ک فۆرمالیستان، هه‌بوون و نه‌بوونا کیشئ د هه‌لبه‌ستی دا وه‌کو ئیکه و ئه‌گه‌ر کیش ژ نافچوو کارتیکرنا ئه‌وئ دیارنابیت، به‌روفاژی ریتیم کو ئافاهین هه‌لبه‌ستی ل سهر وئ دمینیت و گه‌وه‌هرئ هه‌لبه‌ستی ب سیمایین کیشئ ژ ناف ناچیت (ناظم: ۱۹۹۴ : ۸۰). ب پامانه‌کا دی ((کیش تنئ حاله‌ته‌کی تاییه‌ت و ده‌ستینشانکریه ژ حاله‌تین ریتیم و مینا به‌لگه‌یه‌کا به‌رده‌سته کو ریتیم هه‌یه، ئه‌گه‌ر نه، هه‌لبه‌ستا بئ کیش ههر هه‌لبه‌سته لئ بی ریتیم هه‌لبه‌ست نینه، د فئ مه‌سه‌لئ دا فۆرمالیست گه‌له‌ک د هشیاربوون کو نه‌که‌فنه د خاپاندنا عه‌رووزناسین کلاسیک دا ده‌می دبیژن کیش و ریتیم ئیکن)) (حه‌سه‌نی: ۲۰۰۷ : ۳۰-۳۱).

۱-۱-۳- ریتما هه‌لبه‌ستی:

د ناف تیگه‌هئ ریتما هه‌لبه‌ستی دا مه‌به‌حسئ ئه‌فی جوړئ ریتیم کر و ب درئژئ تیگه‌هئ وئ دیارکر، د ئه‌فئ برکه‌یی دا دئ زیده‌تر پیته‌ی ب فافارتن و جوړین ریتما هه‌لبه‌ستی ده‌ین.

ریتما هه‌لبه‌ستی ((دچیته د نافا زمان، موزیک، وینه، ئه‌ندیشه، په‌یف و پیتین هه‌لبه‌ستی دا، ئانکو د ناف ده‌قی هه‌لبه‌ستی دا ئه‌م دشین به‌حسئ ریتمه‌کا زمانقانی، ریتمه‌کا موزیکی، یان کیشی و ریتمه‌کا ده‌نگی،

بیت و نه‌پیکه‌گریدان و نه‌ژی جودابوون هه‌بن، ئه‌و پیکه‌گریدان و جودابوون کیشه‌کن بو ئاخفتنئ، به‌لئ ئه‌گه‌ر نه‌کیشه‌کا عه‌ده‌تی بیت، ئه‌و یا هه‌لبه‌ستییه)) (حنون: ۲۰۱۰ : ۵۲). ب واتایه‌کا دی وان هوسا هزر دکر کو کیش و ریتیم ههر دوو ئیکن و نابیته بهینه جوداکرن، ئه‌ف دیتنا تا ده‌مه‌کی درئژ یا به‌رده‌وام بو، بو نموونه (ئین خه‌لدون) سی ژی دگوت هه‌لبه‌ست (ئه‌و ئاخفتنا په‌وانه یا کو ل سهر خوازه و وینه‌ییان ده‌یته دانان، پارچین وئ د هندی ئیکن) (لوحیشی: ۲۰۱۱ : ۹). وه‌کی دیار هه‌ردوو پیناسه‌یین دوماهیئ جه‌ختیئ ل سهر پارچه و هه‌فسه‌نگی یا وان دکهن، کو ئه‌فه ب خو کیش و ریتمان ب خو‌فه دگریت.

به‌ریخودانا په‌خنه و په‌خنه‌گرین نوی بو ریتیم ژ گه‌له‌ک لایانقه یا جودایه ژ به‌ریخودانین که‌فن، چونکی پتیا جارن ریتیم د په‌خنا نوی دا جهئ کیشئ ژی دگریت و ل هنده‌ک جهان سهره‌و ژی وه‌کی ریتیم ده‌یته هژمارتن، ب واتایه‌کا دی ریتیم د په‌خنه‌یا نوی دا بربرا هه‌لبه‌ستییه و د بیت هه‌لبه‌ست هه‌بن دبئ سهره‌و یان دبئ کیش. ب دیتنا پتیا په‌خنه‌گرین نوی (ریتیم وزه و هیزا سهره‌کییا هه‌لبه‌ستی یه) (حه‌سه‌نی: ۲۰۰۷ : ۲۲). ئانکو سه‌نگ و هیزا ریخه‌ستا هه‌لبه‌ستی و فۆرمئ وئ ل سهر په‌گه‌زه‌کی سهره‌کی دراوستیت ئه‌وژئ ریتمه.

گرنگترین دیتین تاییه‌ت ب ریتیم فه، ل سهر ده‌ستی فۆرمالیستین پرووس سهره‌لدا، چونکی (فۆرمالیستین پرووس هه‌ولدا کیشین هه‌لبه‌ستی ل سهر بنه‌مایه‌کی نوی دابنن و زاراقئ (ته‌فعلیه) وه‌کو زاراقه‌کی نه‌گونجای ده‌ژمارت، چونکو هه‌لبه‌ست هه‌نه ته‌فعلیه تیدا نینن، ئه‌و دینن هه‌می تیوژی د پیناسه‌کرنا یه‌که‌یا سهره‌کی یا ریتما هه‌لبه‌ستی ددروست نینن، یه‌که‌یا ریتمی د هه‌لبه‌ستی دا، د زمانین جودا و د سیسته‌مین جودا دا یا هه‌مه‌جوړه، دبیت د هنده‌ک هه‌لبه‌ستین ئازاد دا نیشانه‌کا ب تنئ؛ هه‌لبه‌ستی ژ په‌خشانئ جودا بکه‌ت، و ئه‌گه‌ر ئه‌و ژ پیره‌وی یان ژ شیوازی چاپکرنئ نه‌هیته زانین کو پارچه‌کا هه‌لبه‌ستا ئازاده، دبیت وه‌کو په‌خشان به‌یته خواندن) (وارین و ویلک: ۱۹۸۷ : ۱۷۶). ب پامانه‌کا

(محهمه ۵: ۲۰۰۴: ۸۳-۸۴).

۱	جووت ههفدهنگین ٲیکگرتی	أ	وه کیٲیک	((أ+ب) / (أ+ب))
		ب	به روفاژی	((أ+ب) / (أ+ب))
۲	جووت ههفدهنگین دابری	أ	وه کیٲیک	((أ-ب) / (أ-ب))
		ب	به روفاژی	((أ-ب) / (أ-ب))
۳	جووت ههفدهنگین	أ	دووبارکرنا دوو فونیمین دابری ب شپوه کئی ٲیکگرتی	(أ-ب / أ-ب)
	ئاوٲته	ب	دووبارکرنا دوو فونیمین ٲیکگرتی ب شپوه کئی دابری	(أ+ب / أ+ب)

أ- دووباره کرن:

ب شپوه به کئی گشتی دوو ئاستین دووباره کرنان د ههلبهستی دا هه نه: ئاستی ئاسوی و ئاستی ستوونی، د هه ئاسته کی دا چهند ته کنیک ٲیدا دهینه بکارئینان، وه کی دووباره کرنا په یق، فریز و رسته یان (سلیمان: ۲۰۱۰: ۶۲-۶۴).

ل دوماهی یا ئهقی باسی دشاندایه بیژین کو ریتم په گهژی هه ره سه ره کی ههلبهستی یه و نایب ههلبهستی بی ریتم بیت، دیسان دیتن و بهر یخو داتین زانایان بو ریتمی دجودانه و پیناسه یین جودا داینه ریتمی. ریتما ههلبهستی ب چهند رهنگان دهیته شروفه کرن و چه قین وی یین گشتی ریتما دهه کی و ریتما نافخو یینه.

۲-۱- دووباره کرن:

وه کی مه ئاماژه دایئ کو دووباره کرن ٲیکه ژ دیاردین سه رتاسه ری و د ٲتیا بوارین ژیانئ دا هه یه، چونکی ئه و ئه گهرئ سه ره کی دروستبوونا ریتما سروشتیه، ئه فجا ریتما ئاسایی یان یا ههلبهستی بیت.

۱-۲-۱- زاراف و پیناسه یین دووباره کرنئ:

وه کو زاراف؛ دیاره دووباره کرنئ ژ زارافین خو یین جودا د زمانین جودا دا هه یه، ئانکو د هه زمانه کی دا ب پهنگه کی هاتیه به حسکرن، بو نمونه د زمانن ئینگلیزی دا دبیزنئ (Repetition) و د زمانن عه ربی دا (التکرار) (البعلبکی: ۲۰۰۴: ۶۲۳). د زمانن کوردی دا

یان ریتمه کا بیناسازی، ریتمه کا هه ستر، ریتمه کا ساده، ریتمه کا پارچه یی ریتمه کا هه مه لایی بکه یین)). (الهاشمی: ۱۹۸۹: ۱۴۸). ئانکو ریتم نه ب تنن د ههلبهستی دا هه یه، به لکو گه له ک بوارا بخوفه دگریت.

بنیاتی ریتمی یئ ههلبهستی ل سه ر دوو جوړین سه ره کی دهیته فافارتن، ئه وژی ئه قین ل خوارینه: **أ- بنیاتی ریتما دهه کی:** (ئه ف بنیاتی یئ کو ژ که فن دا باس لئ دهاته کرن، ئانکو ئه و ریتما دیار و ئاشکرا، ب واتایه کا دی ئه ف ریتمه د دارشتنئ دا ئه رکیکی هونه ری هه یه). (محهمه ۵: ۲۰۱۲: ۱۲۸).

ب- بنیاتی ریتما نافخوی: ئه ف جوړی ریتمی تمامکرا ریتما دهه کییه، چونکی هه ردوو ٲیکفه ریتم و موزیکا گشتی یا ههلبهستی دروست دکهن. ریتما نافخوی ((هه سٲیکرتین تاییه تین ههلبهستفانینه ب ٲیت، په یق و فریزی، کو د ناف دهقییه، ئانکو هه سٲیکرتن ب جوانکاریین زمانی و ب بهایین وی یین دهنگی و ته رکییی)). (حه سه نی: ۲۰۰۷: ۳۷). واته ریتما نافخوی هه می سه نگا خو ناییخه سه ره مه سه لا دهنگی ب تنن، به لکو گرنگی ب په یوه ندی یا ئاستین دی یین زمانی ژی ددهت. ریتما نافخوی ژ نافه روکئ ناهیته جودا کرن و روخسار و نافه روک ٲیکفه دگریداینه، بو نمونه (نعمت الله نهیلی) دبیزیت: ((ریتما نافخوی ئه و گونجانده ئه و ژ ئه نجامئ کارکرن و هه فکاری یا د نافه را لنین و بزافا نافه روکئ دا په یدا دبیت، دیسان د نافه را دهنگدارا و بی دهنگدارا د ژان وه کهه فی و جوداهیین د ناف ههلبهستی دا هه یین په یدا دبیت)) (نهیلی: ۲۰۰۷: ۲۲۷). بنه مایین ریتما نافخوی ل سه ر دهیته شروفه کرن ئه قین ل خوارینه:

- خرغه بوونا فونیمان:

مه به ست ژخرغه بوونا فونیمان ئه وه، کو دووباره کرنا هنده ک ٲیتانه یین کو ل سه ر په یقین دهقی ههلبهستا به لافه کری، یان هاتنا هنده ک ٲیتین نیزیکی ٲیکه ل دووف ریزبده کا دیارکری. به لئ دشاندایه ل دویف دابه شکرنا (د. محهمه د به کری) ئه فان شپوه یا بو ئه فی جوړی دیار بکه یین، ل دویف خسته یئ ل خواریه:

هندهك ژ دابه شکرین دووباره کرینه ل دهف نقیسه ریڼ کورد و بیانی:

۱-۲-۲-۱- جوړین دووباره کرینی ل دهف (محمود زامداری):

دبیت ټیکه م په خنه گری کوردی به حسنی جوړین دووباره کرینی کری و ب په ننگه کی ریڼ و پیک دابه شکر (محمود زامدار) بیت، چونکی پیشچاښ م نه که فنیه بهری وی ټیکه دی ب نه فنی ریڼ و پیک به حس کری، کو ټه م دشین گرنگرین جوړین وی دیارکری ب نه فنی په رنگی پیشچاښ بکهین (رهشید: ۲۰۱۷: ۲۹)

- دووباره بوونا په یفی ل دهستیکی یان نافه راستی یان ژی دوماهی.

- دبیت بیژیه که یان نامرازه ک ب تنی بهیته دووباره کرن.

- دبیت ژی هله بستغان دهسته واژه که تمام دووباره بکهت، یان ژی ټیکسته کی ته مام و دریژ دووباره بکهت.

- دبیت هله بستغان ب تنی پارچه په کی ژ په یفه کی دووباره بکهت.

- دبیت ژی په یف ب خو بهیته پرتپرت کرن و دووباره کرن.

۱-۲-۲-۱- جوړین دووباره کرینی ل دهف (یاسری حه سه نی):

باشترین دابه شکرنا جوړین دووباره کرینی د په خنه یا کوردی دا ل دهفه را به هدینان یا (یاسری حه سه نی) په، چونکی وی گله که جوړ ل دویف هله بستا کوردی یا نوی - دهفه را به هدینان داناینه، ب په ننگه کی گشتی ټه و دووباره کرنه دابه شی: دووباره کرنا ټاسوی و ستوونی دکهت، به لی د هویرکاریان دا ټه و ژی دبنه چند جوړین دیی ب نه فنی په ننگی ل خواری (بنیره حه سه نی: ۲۰۰۷: ۹۲-۱۰۷):

- دووباره کرنا په یقان (ستوونی و ټاسوی).

- دووباره کرنا هه فوکان (تهرکیان)

- دووباره کرنا بازنه یی (دووباره کرنا ل سه ر ټاستی

کوپله یین هله بست).

دوو زاراف هه نه ټه وژی (دووباره کرن و دووپارترکت)، هه رچهنده د بواری ټه ده بی دا پتر دووباره کرینی جهی خو گرتیه.

د بواری زمانی ټاسای و پوژانه دا؛ دووباره کرن بو مبه ستین جودا دهیته بکارینان، بو موونه (ابن الاثیر) دبیزیت: ((دووباره کن د ناخفتنی دا دهیته داکو ب ټهرکی دووپارت و سه لماندنی رابیت، ټانکو د ناخفتنا پوژانه دا یا جودایه و بو مبه ستین جودا دهیته بکارینان)) (ابن الاثیر: ۱۴۷: ۲۰۰). د بواری هله بستنی دا دهیته گوټن کو فاکته ری سه ره کیی بهیژکرنا شیوازی هله بستنی دووباره کرنه، ټانکو ټیکه ژ که ره سته یین گرنک د ټافکرنا بنیاتی دهقی هله بستنی دا، بو موونه (ئیوارد) ل دوړ نه فی بابه تی دبیزیت ((دووباره کرن د هله بستنی دا بو چند جارن ټیکه ژ بنه مایین هله بستنی)) (Edward, ۲۰۱۴: ۵۴۶)، دیسان (نهیلی) ژی دبیزیت: ((دووباره کرن ته کنیکه که هونه ری یا به رزه یه، شیانا دده ته هله بستفانی و ری نیشانده ری وی دکهت ژ بو دانانا وزه یین دهنگی یین ټامازه دار کو د خزمه تا دیتنا هله بستنی دابن)) (نهیلی: ۲۰۰۷: ۲۳۳).

وه کو ریتم ژی دیاره دووباره کرن پو لی خو تیدا دبینیت، چونکی ریتم ب گشتی و یا نافخوی ب تایه تی بیی دووباره کرن دروست ناییت یان یا ته مام ناییت، بو موونه (جون کوهین) دبیزیت: ((هیچ بنیاتی ریتمی ناهیته دانان ټه گهر تووشی دووباره کرینی نه بیت، خو ټه گهر ب په ننگه کی گریمانه بی ژی بیت)) (صفوی: ۲۰۱۸: ۲۶۹).

۱-۲-۲-۱- جوړین دووباره کرینی د هله بستنی دا:

راسته دووباره کرن بنه ما و ته کنیکه سه ره کی یا دروستکرنا ریتما هله بستنی په، به لی ټه ف دووباره کرنه ب گله که په ننگان دروست دبیت، له ورا هه نقیسه ره کی یان په خنه گره کی ژی ب په ننگه کی به حس کریه. مه ټامازه دایئ کو ب په ننگه کی گشتی دووباره کرینی دوو سه مت هه نه: ټاسوی و ستوونی، به لی د ټه فان سه متان ژی دا گله که پارچه و هویراتی هه نه. ټه فین ل خواری

- دووبارە کرنا دەنگفەدانی (دووبارە کرنا ھەمان پارچەییەن ھەلبەست) - ھەفتەرییی (گرنگترین جوۆری دووبارە کرنی یە دە ھەلبەست دا، بەلی دووبارە کرنە کا تەمام نینە، ئانکو مەرچ نینە ھەمان پەیف، پستە، دەستەواژە و دەق دووبارە بن).

۱-۲-۳- جوۆری دووبارە کرنی ل دەف قەكۆلەران (صافیە) و (پەخشان):

ژبەرکو ئەفان ھەردوو قەكۆلەران ب شیوازەك گەلەك نیزیکی ئیک جوۆری دووبارە کرنی دیار کرینە، مە ژى ھەردوو پیکفە پیشچاڤکرینە، کو ھەردوو وەکی ئیک دووبارە کرنی دکەنە دووبارە کرنا ئاسۆی و دووبارە کرنا ستوونی و ھویرکاریین وان ب ئەفی رەنگی دیار کرینە: **أ- دووبارە کرنا دەنگان ل سەر ئاستی ئاسۆی:** ((بریتیه له دووبارەبوونەوہی دەنگیک بۆ چەند جاریک له دیریک یان پارچە ھەلبەستیک یا لەسەر تاپای شیعرەکە)) (صافیە: ۲۰۱۴: ۱۱۴). ئەف جوۆرە دووبارە کرنە ژى دیتە دوو جوۆر: دووبارە کرنا بزوینان و دووبارە کرنا نەبزوینان. **ب- دووبارەبوونا پەیفان ل سەر ئاستی ئاسۆی:** ((دووبارە کردنەوہی ھەمان وشە یە لە یەك دیر دا بە ھەمان واتا دەگریتەوہ جا وشە دووبارە کراوہکان، یان بەدوای یەكدا دین، یا خود بەشیوہیەکی بلاو و دوور لەیەك دین)) (پەخشان: ۲۰۰۹: ۱۴۳). بی گومان ئەف دووبارە کرنە ب چەند رەنگان دیار دیت، کو (محمود زامدار) ژى بەحس کر بوون.

ج- دووبارە کرنا ل سەر ئاستی ستوونی: ((لەم ئاستە وشەکە تەنھا لە ھەمان دیردایە و ھەمان واتا دووبارە ناکریتەوہ، بە ئەو دووبارە کردنەوہ کە بەسەر ھەموو شعرەکە دا دابەش دەبیت، واتە دەشی بە وشە سەرەتای شعرەکە یان ناوہراست یا خود دیرەکانی کوتای)). (پەخشان: ۲۰۰۹: ۱۴۸). ئەف جوۆرە دووبارە کرنە گەلەك جوۆران ب خۆفە دگریت یین وەکی (دووبارە کرنا دەنگفەدانی، دووبارە کرنا گرییان، دووبارە کرنا ھەفۆکی.. ھتد).

ب رەنگەك گشتی د شیاندایە بیژین کو ھەردوو قەكۆلەران جوۆری دووبارە کرنی ب ئەفی رەنگی دیار کرینە:

۱- دووبارە کردنەوہی دەنگ:

مەبەست ژى دووبارەبوونا ھەمان دەنگین بزوین و کۆنسۆنانتە.

- ھاوبزوینی:

مەبەست ژ ئەفی جوۆری دووبارەبوونا ھەمان بزوینانە د دیر یان کۆپلەییەن ھەلبەستی دا.

- کۆنسۆنانت:

دووبارەبوونا ھەمان کۆنسۆنانتانە د دیر یان کۆپلەیان ھەلبەستی دا.

۲- دووبار کردنەوہی وشە:

دووبارەبوونا ھەمان پەیفانە د دیر یان کۆپلە و پیزین ھەلبەستی دا، ئەو ژى ب دوو رەنگان دیار دین:

- د ئاستی ئاسۆی دا:

دووبارەبوونا ھەمان پەیفانە ب رەنگەكی ئاسۆی د دیر یان کۆپلەیان ھەلبەستی دا.

- د ئاستی ستوونی دا:

دووبارەبوونا ھەمان پەیفانە ب رەنگەكی ستوونی د دیر یان کۆپلەییەن ھەلبەستی دا.

۳- دەستەواژە:

بەلی ل قیرە دەستەواژە دووبارە دین، دیت ئەف دەستەواژە دکورتین یان ژى د دیرین.

۴- دیر و نیوہ دیر:

ئەف دووبارەبوونە پتر د ھەلبەستا کلاسیکی و ھەلبەستین کیشدار دا دیاردیت.

۱-۲-۴- جوۆری دووبارە کرنی ل دەف (کوروش صفوی):

ئەف نقیسەرئى فارسی ب رەنگەك گەلەك پیک و

پيڪ جوڙين دووباره ڪرڻي پيشچاڻ ڪرينه و نمونه ٻو
ٿيندينه، ڪول ڦيرڻي ٿم دي دابه شڪرنا وي ب ڪورتي و ب
ٻوخته يي ديار ڪهين (صفوي: ۲۰۱۸: ۳۱۵-۳۱۸):

۷- دووباره ٻوونه وهی له ڪوتايی و له سهرتادا:

أ

۱- دووباره ٻوونه وهی سهرتا:

أ

أ

۲- دووباره ٻوونه وهی ڪوتايی:

أ

أ

۳- دووباره ٻوونه وهی ناوهند:

أ

۴- دووباره ٻوونه وهی له سهرتاي ڪومه له:

أ

أ

۵- دووباره ٻوونه وهی له ڪوتايی ڪومه له:

أ

أ

۶- دووباره ٻوونه وهی له سهرتا و له ڪوتاييدا:

أ

أ

ل دوماهيا ٿهڻي پشڪي فهره به حس بڪهين ڪو
(ههفته ريبي) ٿيڪه ڙ جوڙين گرنگين دووباره ڪرڻي
و د پهنه يا نوي دا جهي پتريا جوڙين دووباره ڪرڻي
دگريت. ل دور ههفته ريبي يي (يوري لوتمان) ديٿيٿ:
(ههفته ريبي پيڪهاتيه ڪا دوولايه نه، ههر لايه نه ڪ ڙي
ههر ب ريڪا يي دي نه بيت ناهي ته ناسڪرن، ل گه ل ٿيڪ
ب په يوهنديه ڪا پتر نيزيڪي و وهه ڪهه ڦيڻي دهينه گريڊان،
ٿانڪو نه په يوهنديه ڪا ته مامه و نه ڙي يا هه ڦجودا))
(حه سه ني: ۲۰۱۷: ۱۴۳). ل دور نيزيڪي يا ڦي ٿيگه هي ل
دور دووباره ڪرڻي (محمد مفتاح) ديٿيٿ: ((ههفته ريبي
ٿه و دووباره ڪرنا پيڪهاتيه ٿه و د به يتا هه له به ستي دا يان
ڪومه ڪا به يتين هه له به ستي دا دروست ديٿي)) (مفتاح:
۱۹۹۵: ۹۷). ههرديسان (عبدالواحد حسن الشبخ) دينيت
ڪو (په يوهنديا د ناقبه را ههفته ريبي و دووباره ڪرڻي دا
په يوهنديه ڪا جوداهي و نه ٿيڪسانيه، ٿانڪو دووباره ڪرن
ب ته مامي وهڪي ٿيڪه و ههفته ريبي جهه مسره ڪي وه ڪيڪيڻ
ب خوڦه دگريت) (الشبخ: ۱۹۹۹: ۱۸).

پشڪا دووي:

۲- ته ڪنيڪين دووباره ڪرڻي دحيرانوڪا ڪوردي دا:

ٿيڪ ڙ ميڪانيزمڻ ههره به لاف د ناف حهيرانوڪا
ڪوردي دا دووباره ڪرنه، گه له ڪ شيواڙين دووباره ڪرڻي
د ناف حهيرانوڪي دا دهه ٿه ديٿن و ديٿه ٿه گهرڻي
دروستبونا تام و چيڙه ڪا تايهت.

ٿه و پشڪه ڪا گرنگه ڙ سترانا ڪوردي ل دهه ڦهرا به هدينان
و گه له ڪ به ره لافه د ناف خه لڪي دا ب تايه تي د ناف
جڦاتا زهري، لاوڪ و ڙنا ڪورد دا. بههرا پتر حهيرانوڪين
ڪوردي د ناقبه را دوو ڪه سانه ڪول و ڪه سهرا پيڪهه

دادرېژن و گل و گازن دا دېنە ھەلبەست.
 ھەيرانۆك ب پەنگەگى گشتى ل سەر بىنەمايى
 دووبارە كرنى ئاڧا دىبىت بۇ ئمونە دياردا زىقا دووبارە كرنا
 ھەيرانۆكى: (كوركو دىنو، كچكى دىنى).

كچك دىژىت:

كوركو دىنو: لسەر بانا مەشىنە نەكە

ئاگرى جگارا خو خۇش نەكە

دىتتا ل سەر بانا بى فايدىه

ژنا خو بەردە،

دەيكا خو دەرىپە،

بابى خو بكوژە،

پەزكى خو بفرۇشە

من بخۇ بىنە.

كورك دىژىت:

كچكى دىنى: ئەز ژنا خو نابەردەم، خو شەرمەزار ناكەم

بابى خو نا كوژم، خو شەرمەزار ناكەم

دەيكا خو نا دەرىخم، خو سەر شور ناكەم

پەزكى خو نافرۇشم، خو دەيندار ناكەم

تو بى سۆر گولا (محمەدى) تە ژى ناكەم
 تو بى پەش رحانا، تە بھىن ناكەم
 تو بى حوريا ل بەحشتى تە مەھر ناكەم. (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۲۱)

۱-۲- جۆرپىن ھەيرانۆكان ژ لايى دووبارە كرنى ڧە:

ب پەنگەگى گشتى ھەيرانۆك د بىنە دوو جۆر:
 ھەيرانۆكىن دووبارە كرن تىدا و ھەيرانۆكىن دووبارە كرن
 تىدا نەبن.

أ- ھەيرانۆكىن دووبارە كرن تىدا:

دشياندايە بىژىن پتريا ھەيرانۆكىن كوردى دووبارە كرن
 ب پەنگەگى ژ پەنگان تىدا ھەيە، ئەڧىن ل خوارى
 ئمونە و خشتەيىن وان ھەيرانۆكايە يىن دووبارە كرن
 تىدا:

ھا شىنە شىنە، خابىرى شىنە

خەملا خابىرى ڧىن و پىنە

ئەز دا خو ھاڧىمى رحكا شرىنە (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۲۳)

ب- ھەيرانۆكىن دووبارە كرن تىدا نەبن:

ھ-ح	ژ	ھ-ح	ژ	ھ-ح	ژ	ھ-ح	ژ	ھ-ح	ژ	ھ-ح	ژ	ھ-ح	ژ	ھ-ح	ژ
۸۱	۵۷	۷۲	۴۹	۵۷	۴۱	۴۵	۳۳	۳۰	۲۵	۲۱	۱۷	۱۲	۹	۱	۱
۸۴	۵۸	۷۴	۵۰	۵۹	۴۲	۴۶	۳۴	۳۱	۲۶	۲۲	۱۸	۱۳	۱۰	۲	۲
۸۶	۵۹	۷۵	۵۱	۶۰	۴۳	۴۸	۳۵	۳۵	۲۷	۲۳	۱۹	۱۴	۱۱	۳	۳
۸۹	۶۰	۷۶	۵۲	۶۱	۴۴	۵۰	۳۶	۳۷	۲۸	۲۵	۲۰	۱۵	۱۲	۴	۴
۹۲	۶۱	۷۷	۵۳	۶۲	۴۵	۵۱	۳۷	۳۸	۲۹	۲۶	۲۱	۱۶	۱۳	۵	۵
۹۴	۶۲	۷۸	۵۴	۶۳	۴۶	۵۲	۳۸	۳۹	۳۰	۲۷	۲۲	۱۷	۱۴	۶	۶
۹۹	۶۳	۷۹	۵۵	۶۸	۴۷	۵۴	۳۹	۴۳	۳۱	۲۸	۲۳	۱۸	۱۵	۸	۷
۱۰۰	۶۴	۸۰	۵۶	۷۱	۴۸	۵۶	۴۰	۴۴	۳۲	۲۹	۲۴	۲۰	۱۶	۱۰	۸

سهره‌رای هندى پتريا حهيرانۆكئين كوردى دووباره‌كرن تيدا هه‌يه، به‌لى هژماره‌كا حهيرانۆكان هه‌نه دووباره‌كرن تيدا نينه، نه‌قين ل خوارى نموونه و خسته‌يين وان حهيرانۆكايه يين دووباره‌كرن تيدا:

لاوى منۆ گران كچن

پويشتن شالى هوير وهر پيچن

دى خو گوريكه م وى ريكار

سپنده‌هيا لى ده‌يى تيفاريا لى دچن (زه‌رۆ: ۱۹۸۷: ۱۴)

پشتبه‌ستن لسهر خسته‌يين سهرى، ريزه و هژمارا حهيرانۆكئين دووباره‌كرن تيدا و حهيرانۆكئين دووباره‌كرن تيدا

هـح	ژ	هـح	ژ	هـح	ژ	هـح	ژ	هـح	ژ	هـح	ژ
۹۱	۳۱	۸۲	۲۵	۶۵	۱۹	۴۷	۱۳	۳۳	۷	۷	۱
۹۳	۳۲	۸۳	۲۶	۶۶	۲۰	۴۹	۱۴	۳۴	۸	۹	۲
۹۵	۳۳	۸۵	۲۷	۶۷	۲۱	۵۳	۱۵	۳۶	۹	۱۱	۳
۹۶	۳۴	۸۷	۲۸	۶۹	۲۲	۵۵	۱۶	۴۰	۱۰	۱۹	۴
۹۷	۳۵	۸۸	۲۹	۷۰	۲۳	۵۸	۱۷	۴۱	۱۱	۲۴	۵
۹۸	۳۶	۹۰	۳۰	۷۳	۲۴	۶۴	۱۸	۴۲	۱۲	۳۲	۶

نه‌بن ب فى په‌نگى ل خواريه:

ژ	هژماره	پيژين سه‌دى
۱	۶۴	حهيرانۆكئين دووباره‌كرن تيدا
۲	۳۶	حهيرانۆكئين دووباره‌كرن تيدانه

۲-۲- گرنگترين ته‌كنيكين دووباره‌كرنى د حهيرانۆكى دا:

هژماره‌كا زورا ته‌كنيكين دووباره‌كرنى د حهيرانۆكا كوردى دا هه‌نه، نه‌قين ل خوارى گرنگترينين وان:

۲-۱- ته‌كنيكين دووباره‌كرن ناسوي:

مه‌به‌ست ژ دووباره‌كرن ناسوي؛ دووباره‌كرن په‌يف و رسته‌يانه ب په‌نگه‌گى ناسوي، به‌هرا پتريا حهيرانۆكئين كوردى دووباره‌بوون ب شيوه‌ي ناسوي تيدا هه‌نه، وه‌كى فى نموونه‌يا خوارى:

وه‌ره وهره ژناف خولاما

سمييل په‌شو ژ په‌رى نه‌عاما

نه‌ز دى گوريكه م رحكا شيرين

جوتن برا و هه‌فت پساما (زه‌رۆ: ۱۹۸۷: ۱۹)

- دووباره‌كرن (وه‌ره، وه‌ره).

نه‌قى ل خوارى خسته‌يين وان حهيرانۆكايه يين دووباره‌كرن ناسوي تيدا:

دا دووبارہ دبیت، دبیت (گری، دہستہ واژہ) یان ژ ی
(رستہ) ب شیوہی ٹاسوئی دووبارہ بن ب ئەقی پهنگی:

دینئ هوی دینئ، هوی دینئ

بهژن بلندی ناف شیرینی

زۆزان دخوهشن ئەم دئ چینی

وان زۆزائیت فہرہ شینئ (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۲۶)

د ئەقئ حەیرانوکی دا (هوی دینئ) دوو جار ل
دویف ئیک دووبارہ بوویہ.

ئەقئ ل خواری خستہی وان حەیرانوکیہ یین
دووبارہ بوونا پتر ژ پەشقەکی ب شیوہی ٹاسوئی تیدا:

ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح
۱	۱	۹	۲۹	۱۷	۴۴	۲۵	۶۳	۳۳	۸۰
۲	۲	۱۰	۳۰	۱۸	۴۵	۲۶	۶۸	۳۴	۸۱
۳	۵	۱۱	۳۱	۱۹	۴۶	۲۷	۷۱	۳۵	۸۴
۴	۸	۱۲	۳۵	۲۰	۴۸	۲۸	۷۲	۳۶	۸۶
۵	۱۲	۱۳	۳۷	۲۱	۵۱	۲۹	۷۴	۳۷	۸۹
۶	۲۰	۱۴	۳۸	۲۲	۵۷	۳۰	۷۵	۳۸	۹۲
۷	۲۱	۱۵	۳۹	۲۳	۶۰	۳۱	۷۶	۳۹	۹۴
۸	۲۷	۱۶	۴۳	۲۴	۶۱	۳۲	۷۸	۴۰	۱۰۰

ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح
۱	۲	۶	۲۱	۱۱	۳۸
۲	۵	۷	۲۹	۱۲	۴۴
۳	۱۶	۸	۳۰	۱۳	۶۱
۴	۱۷	۹	۳۱	۱۴	۸۰
۵	۲۰	۱۰	۳۵	۱۵	۹۲

د حەیرانوکان دا دبیت پەشقەک یان هژمارەکا پەیقان
ب پهنگی ٹاسوئی دووبارہ بن:

أ- دووبارہ بوونا هەمان پەیق ب شیوہی ٹاسوئی:

ھندەک جوړین حەیرانوکان یین هەین هەمان پەیق
د ریزا ئیک یان د ریزا دووی دا ل دویف ئیک بهین و ب
شیوہی ٹاسوئی دووبارہ دبن، وەکی نمونەیا ل خواری:

چوم مویسلئ کورسی کورسی

هەچیئ هات و من لی پرسی

لاوکی من یی هاتیه کوشتن

کەس نە پرسی (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۲۲)

د ئەقئ جوړە حەیرانوکی دا پەیق (کورسی) دوو جار ل
ل دویف ئیک دووبارہ بوویہ.

ئەقئ ل خواری خستہی وان حەیرانوکیہ یین
دووبارہ بوونا هەمان پەیق ب شیوہی ٹاسوئی تیدا:

ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح
۱	۱	۶	۲۳	۱۱	۴۸	۱۶	۶۸	۲۱	۷۸
۲	۸	۷	۳۹	۱۲	۵۱	۱۷	۷۱	۲۲	۸۱
۳	۱۰	۸	۴۳	۱۳	۵۶	۱۸	۷۴	۲۳	۸۴
۴	۱۸	۹	۴۵	۱۴	۵۷	۱۹	۷۵	۲۴	۸۹
۵	۲۲	۱۰	۴۶	۱۵	۶۳	۲۰	۷۶	۲۵	۹۴

۲-۲-۲-تەکنیکین دووبارە کرنا ستوونی:

مەبەست ژ دووبارە کرنا ستوونی؛ دووبارە کرنا پەیق
و رستەیانە ب پهنگی ستوونی، هژمارەکا حەیرانوکی
کوردی دووبارە بوون ب شیوہی ستوونی تیدا هەنە،
وەکی ئەقئ نمونەیا خواری:

کورکو دینۆ ژمال مەزنا

حەنەکا نەکە ئەزا ب لەزم

هەکە تو نیچیرفانی غەزال ئەزم

هەکە تو نەخۆش دختۆر ئەزم (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۱۲)

دووبارە کرن: (هەکە تو، هەکە تو) / (ئەزم، ئەزم)

ئەقئ ل خواری خستہی یوان حەیرانوکیہ یین
دووبارە کرنا ستوونی تیدا:

ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح	ژ	ھ.ح
۱	۳	۷	۳۷	۱۳	۶۲

ب- دووبارە بوونا ٹاسوئی یا پتر ژ پەشقەکی :
ھندەک جوړین حەیرانوکان پتر ژ پەشقەکی د ریزەکی

ٹیکے ب شیوہیں ٹاسوی دووبارہ بیت وہ کی نمونہ یا ل خوارے:

چوم نزاری نزاری تارے
 کہ قوتا شینکر ل ناف داروباری
 لاوکی من یی چوبہ زاخا ریزی
 وہیلا ل منی کوری ئەزی
 نہ چوم هاری (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۱۲)

ل نمونہ یا سهری دا پهیفا (نزاری) دوو جارن ل نافهراستا ریزا ٹیکے ب شیوہیں ٹاسوی دووبارہ بوویہ. ئەقی ل خوارے خشتهیین وان هیرانوکیه یین دووبارہ کرنا نافهراستا ریزا ٹیکے ب شیوہی ٹاسوی تیدا هاتین:

هـح	ژ	هـح	ژ	هـح	ژ	هـح	ژ
۷۵	۱۳	۵۱	۹	۳۹	۵	۸	۱
۷۶	۱۴	۶۸	۱۰	۴۳	۶	۱۰	۲
۷۸	۱۵	۷۱	۱۱	۴۵	۷	۲۲	۳
۸۱	۱۶	۷۴	۱۲	۴۸	۸	۲۳	۴

دبیت دووبارہ بوونا هه مان پهیفا ل نافهراستا ریزا ٹیکے و ریزا دووی ب شیوہیں ستوونی دووبارہ بیت وہ کی نمونہ یا ل خوارے:

ٹانکو دووبارہ بوونا هه مان پهیفا ل نافهراستا نیقه دیران ب شیوہی ستوونی. ب ئەقی پهنگی:

سیار نه به ل چو ده وارا
 پهیا نه به ل چو رویارا
 نهختی من و ته،

که له کۆکه کی لهر به یارا (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۱۵)

پهیفا (نه به) دوو جارن ب شیوہیں ستوونی دووبارہ بوویه.

ئەقی ل خوارے خشتهیین وان هیرانوکیه یین دووبارہ کرنا نافهراستا ریزا ٹیکے و دووی ب شیوہیں ستوونی تیدا هاتین:

کورکۆدینۆ ژ مال مهزنا
 هه نه کا نه که ئەزا ب لهزم
 هه که تو نیچیرفانی خه زال ئەزم
 هه که تو نه خوشی دختور ئەزم (زەرۆ، ۱۹۸۷، ل: ۱۲)
 ئەقی ل خوارے خشتهیین وان هیرانوکیه یین دووبارہ کرنا دهسپیک و دوماهی تیدا هاتین:

هـح	ژ
۱۳	۱
۷۳	۲
۷۹	۳
۸۱	۴

ب- دووبارہ کرنا نافهندا فه گهر:

د ئەقی جورے هیرانوکی دا دوو پهیقین جودا د نیفا ریزهکی دا دووبارہ دبن وه کی نمونہ ل خوارے:

مه هیفی کرن هیفی براندن
 مه کلدانکیت خو ریتن
 کلچیفک شکاندن

یارکیت نوی گرتن

بیت که فن هه پلاندن (زەرۆ: ۱۹۸۷: ۱۱)

ل نمونہ یا سهری د نیفا ریزهکی دا پهیفا (هیفی) دووبارہ بوویه.

ئەقی ل خوارے خشتهیین وان هیرانوکیه یین دووبارہ کرنا نافهندا فه گهر تیدا هاتین:

هـح	ژ
۴	۱
۱۵	۲
۳۶	۳
۷۴	۴
۸۰	۵

دبیت دووبارہ بوونا هه مان پهیفا ل نافهراستا ریزا

هه چي بيژن لاوکی ته هات

ئه ز دئی ده می

روی مزگینی سینک خهلات (زهرو: ۱۹۸۷: ۱۳)

د نموونا سه ری دا په یفا (خهلات) دوو جارن سه ر
تیکرا دووباره بویه د ریژا تیکئی دا.
ئه فئی ل خواری خسته یین وان ههیرانوکیه یین جووت
دووباره کرنا دوماهی یا تیدا هاتین:

ه-ح	ژ
۱۸	۱
۵۷	۲
۸۹	۳
۹۴	۴

ل دوماهی یا فئی پشکی د شیاندایه بیژن کو
زیده باری پیتما دهره کی یا ههیرانوکی یا ب ئه رکئی
سه ره کی پیتمی رابیت. پیتما نافخوی ژی پوله کی
مه زنی پیتمی دگیریت. بی گومان دووباره کرن د پیتما
نافخوی دا ئه رکئی هه ری بهرچافی وی پیتمی رادیت.
د ههیرانوکی دا دووباره کرن و ته کنیکین وی ب په رنگین
جیاواز دیار دبن و ئه ف ته کنیکه ب ریک و پیکن.

ئه نجام:

پشتی مه فه کولین ب دوماهی ئینای ئه م گه هشتینه
ئه نجام یین ل خواری:

۱. دووباره کرن تیکه ژ دیارده یین به لاف و بهرچافین
ههیرانوکی کوردی. ریژا ئه و ههیرانوکیین دووباره کرن
تیدا هه ی بریتیه ژ (۶۴٪)، ریژا ئه وین دووباره کرن
تیدا نینه (۳۶٪) یه، ب فی شیوه ی ژی بو مه دیاردیت
ههیرانوکییت دووباره کرن تیدا ریژا وا پتری ئه و ههیرانوکن
ئه ویت دووباره کرن تیدا نینه.

۲. د ههیرانوکان دا دوو جوړین دووباره کرنین سه ره کی
هه نه، ئه و ژی (دووباره کرنا ئاسویی و دووباره کرنا
ستوونی) یه.

۳. د ههیرانوکا کوردی دا دووباره کرنا ستوونی پتری
دووباره کرنا ئاسویی هاتیه بکارئینان.

ه-ح	ژ	ه-ح	ژ
۲۸	۵	۳	۱
۵۲	۶	۷	۲
۶۰	۷	۱۳	۳
		۲۶	۴

ج- دووباره کرنا نافه ند و دوماهی یا فه گه ر:

د ئه فئی جوړی ههیرانوکی دا دوو په یقین جودا د نیف
و دوماهی یا ریژه کی دا دووباره دبن وه کی نموونا ل
خواری:

ئه فان دلا گوته دلا

ناگر به ربوو سنجا ره زا، باخی گولا

خولت ب سه ری ئه فان دیناو بی عاقلا

کی دیتی یه ده وری هه فته زه مانا

گولشیلان بیته ریژا فان سوړ گولا (زهرو: ۱۹۸۷: ۴۴)

وه کی دیار کو په یفا (دلا) دوو جار د ریژا تیکئی دا یی
دووباره بووی ب ئه فی په نگی ژی ئه م دشین بیژینه
ئه فی جوړی دووباره کرنی دووباره کرنا نافه ند و دوماهی.
ئه فئی ل خواری خسته یین وان ههیرانوکیه یین
دووباره کرنا نافه ند و دوماهی یا فه گه ر تیدا هاتین:

ه-ح	ژ	ه-ح	ژ
۶۸	۸	۲	۱
۷۲	۹	۵	۲
۸۰	۱۰	۱۷	۳
۸۱	۱۱	۲۰	۴
۸۶	۱۲	۳۰	۵
۹۲	۱۳	۳۵	۶
		۶۱	۷

د- دووباره کرنا جووت دوماهی یا دووباره:

د ئه فئی جوړی ههیرانوکی دا دوو په یقین ل دوماهی
یا ریژه کی دا دووباره دبن وه کی نموونا ل خواری:

دلکی منو خهلات خهلات

۴. دووبارە کرئین (پەیفشان) چ ب شیوهیی ئاسویی یان ستوونی بیت زیدەتری جورۆ دووبارە کرنا رستەهی هاتیە بکارئینان.

۵. ژ بلی تەکنیکا (دووبارە کرنا ئاسویی و دووبارە کرنا ستوونی)، هژمارەکا تەکنیکی جودا ژی هەنە. خوۆشی و تامەکا دی ددەنە ریتما وئی یا ناخوویی.

لیستا ژیدەران:

یەكەم: پەرتووک

أ- ب زمانۆ کوردی:

۱. ئەحمەد (صافیە محەمەد)، ۲۰۱۴، شیوازی شیعرە کوردییرکانی پیربأل مه محمود، چاپی یەكەم، چاپخانەهی رۆشەهلات، هەولیر.
۲. بيمار (عبدالرزاق)، ۱۹۹۲، كیش و موسیقا و هەلبەستی کوردی، چاپخانە دار الحریه، بغداد.
۳. بەکر (محەمەد)، ۲۰۰۴، یەخشانه شعری کوردی، چاپی یەكەم، زنجیرەهی رۆشەنبیری، دەزگەهی چاپ و بلاوکردنەهویو ئاراس، هەولیر.
۴. حەسەنی (یاسر)، ۲۰۰۷، بنیاتۆ ریتمۆ د شعرا نويا کوردیدا (۱۹۷۰-۱۹۹۱)، چاپا ئیکۆ، دەزگەها سپیرۆز یا چاپ و وهشانۆ، دهۆک.
۵. رەشید (مسعود جه میل)، ۲۰۱۵، قۆناغۆین کیشناسییا هۆزان کوردی، چاپخانە خانۆ، دهۆک.
۶. رەشید (مسعود جه میل)، ۲۰۱۷، کیش و سەروا د هۆزان کوردیدا، دەزگەهی نالەند یۆ چاپ و وهشانۆ، دهۆک.
۷. رەشید (مسعود جه میل)، ۲۰۲۱، کیشناسیا فیرکاری، دەزگەه و پەرتووکانا گازی، دهۆک.
۸. زەرۆ (احمد عبدالله)، ۱۹۸۷، حەبرانوۆک: سترا نا لیریکۆ، مطبوعه الزمان، بغداد.
۹. سلیمان (شعبان)، ۲۰۱۰، ریزانا هۆزانۆ، وهشانۆین کتیبخانە جزیری، دهۆک.
۱۰. صەفەوی (کوروش)، ۲۰۰۸، لە زمانه وانیه وه بۆ ئەدەبیات، وه رگیران: عوسمان دەشتی، چاپی یەكەم، چاپخانەهی رۆژههلات، کۆیه.
۱۱. عەلی (پەخشان)، ۲۰۰۹، شیوازی شیعرۆ گۆران، چاپخانەهی رەنج، سلیمانۆ.
۱۲. غازۆ (چنار صدیق)، ۲۰۰۸، ئاراستۆین تەکنیکی د شعرا نويا کوردیدا، دەزگەها سپیرۆز یا چاپ و وهشانۆ، دهۆک.
۱۳. گەردی (عەزیز)، ۱۹۹۹، کیشی شعری کلاسیکی کوردی و بەراوردکردنی لەگەل عەرووزی عەرهی و کیشی شعری فارسیدا، وهزارەتی رۆشەنبیری، هەولیر.
۱۴. محەد (حەمەدیە حەسەن)، ۲۰۱۲، لایۆ هونەری و نافەروکا هۆزان (سەبری بوتانی)، چاپخانەهی حاجی هاشم، هەولیر.

۱۵. محەد (محەد بکر)، ۲۰۰۴، کیش و ریتمی شعری فۆلکلۆری کوردی، چاپی یەكەم، زنجیرەهی رۆشەنبیری، دەزگای چاپ و بلاوکردنەهوی ئاراس، هەولیر.

۱۶. نەهلی (نعمت الله حامد)، ۲۰۰۷، شیوازگەری (تیۆری و پراکتیکۆ)، چاپا ئیکۆ، دەزگەها سپیرۆز یا چاپ و وهشانۆ، هەولیر.

۱۷. خال (شیخ محەمەد)، ۲۰۰۵، فەرهەنگی خال، چاپی دووهم، چاپخانەهی وهزارەتی پەرووهرده، هەولیر.

ب- ب زمانۆ عەرهی:

۱. البعلبکی (منبر)، ۲۰۰۵، قاموس (انگیلیزی-عەرهی)، دار العلم للملایین، بیروت.
۲. حمادة (ابراهيم)، ۱۹۸۳، كتاب فن الشعر لارسطو، مكتبة الانجلو المصرية .
۱. حنون (مبارک)، ۲۰۱۰، في التنظيم الايقاعي للغة العربية: نموذج الوقف، منشورات الاختلاف، الجزائر.
۲. الشيخ (عبدالواحد حسن)، ۱۹۹۹، البديع والتوازي، ط۱، مكتبه الاشعاع للطباعه والنشر والتوزيع، الاسكندريه.
۳. عاشور (فهد ناصر)، ۲۰۰۴، التكرار في شعر محمود درويش، طبع بدعم من وزارة ثقافة، الاردن .
۴. فضل (صلاح)، ۱۹۸۷، نظرية البنائية في النقد الأدبي، ط۳، دار شؤون الثقافة العامة، بغداد.
۵. لوحيشي (ناصر)، ۲۰۱۱، اوزان الشعر العربي بين المعيار النظري والواقع الشعري، نموذجا تطبيقيا، عالم الكتب الحديث، اربد.
۶. مفتاح (محمد)، ۱۹۵۵، التشبه والاختلاف (نحو منهجية شمولية)، مذكراتقافي الغري—.
۷. ناظم (حسن)، ۱۹۹۴، مفاهيم الشعرية: دراسة مقارنة في الاصول والمنهج والمفاهيم، الطابع، ۱، المركز ثقافي العربي، بيروت.
۸. الهاشمي (علوي)، ۱۹۸۹، قراءة نقدية في قصيدة حياة، الطابع، ۱، دار شؤون الثقافة العامة، بغداد.
۹. الهاشمي (علوي)، ۲۰۰۶، فلسفة الايقاع في الشعر العربي، الطابع، ۱، المؤسسة العربية للدراسات والنشر، بيروت .
۱۰. وارين و ويلك (اوست و رينه)، ۱۹۸۷، نظرية الادب، ترجمه: محی دین صبحی، المؤسسة العربية للدراسات والنشر، بيروت.

پ- ب زمانۆ ئنگلیزی:

1. POET'S GLOSSARY , ۲۰۰۴ , (HIRS(EDWARE .
Houghton Mifflin Harcourt ,

نامۆین زانستی:

۱. زروقی (عبدلقدار علي)، ۲۰۱۲، اسالیب التکرار فی دیوان سرحان یشر: القهوه فی الکافیترا (محمود درویش)، مذکره مقدمة کنیل شهادة الماجستير في البلاغة و الاسلوبية، جامعة الجزائر، الجزائر.